

ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดต่อการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคงกระปรี่กระเปร่า

นางสาววนิดา นิรมย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

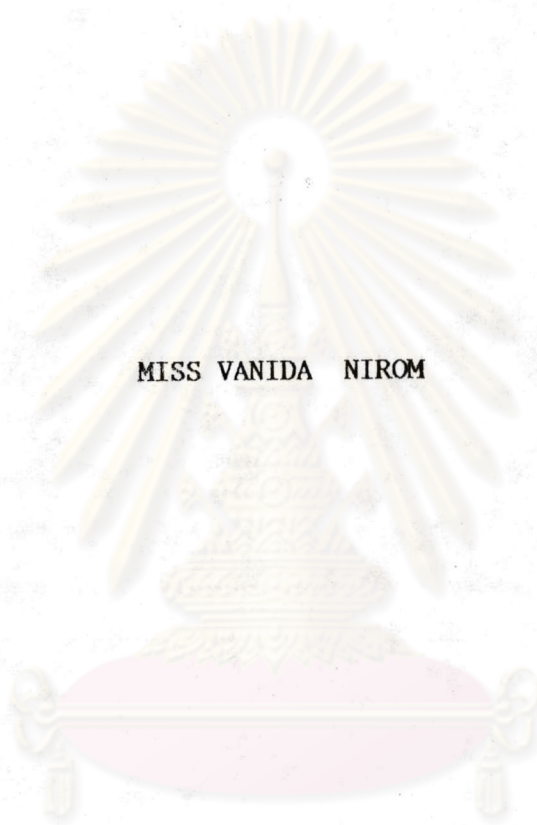
พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-275-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

15988090

FACTORS DETERMINING BEING THE PRODUCTIVE AGING

MISS VANIDA NIROM

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-275-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดต่อการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคงกระปรี้กระเปร่า

โดย

นางสาววนิดา นิรมย์

ภาควิชา

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์มาลีณี วงษ์สิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ลันตี อุงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์นิเทศ ตีณะกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์มาลีณี วงษ์สิทธิ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ เปี่ยมปิติ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อรพันธ์ บุนนาค)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วนิดา นิรมย์ : ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดต่อการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคงประโยชน์ (FACTORS DETERMINING BEING THE PRODUCTIVE AGING) อ.ที่ปรึกษา รัต.มาลินี วงษ์สิทธิ์, 151 หน้า ISBN 974-631-275-8

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงความสามารถของผู้สูงอายุในการเป็นผู้ยังคงประโยชน์ โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ กิจกรรมในครัวเรือน และกิจกรรมในชุมชน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ อนึ่ง การศึกษาค้นคว้านี้ ใช้ข้อมูลจากการสำรวจโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและประชากรของผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2529

ในส่วนของการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ พบว่า ผู้สูงอายุเพียงส่วนน้อยทำงานเชิงเศรษฐกิจ โดยเป็นงานในภาคเกษตรกรรมมากกว่างานนอกภาคเกษตรกรรม เมื่อนำปัจจัยต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ มาศึกษาหาความสัมพันธ์ ปรากฏว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย การอยู่อาศัยร่วมกับบุตร สภาวะสุขภาพและการเปิดรับสื่อมวลชน มีผลทำให้เกิดความแตกต่างของการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับการทำกิจกรรมในครัวเรือน พบว่า ครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุยังคงทำกิจกรรมนี้ และความแตกต่างของการทำกิจกรรมในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพสมรส สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน การอยู่อาศัยร่วมกับบุตรและสภาวะสุขภาพ

ในด้านการทำกิจกรรมในชุมชน ปรากฏว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของชุมชน และพบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย สภาวะสุขภาพ และการเปิดรับสื่อมวลชน ก่อให้เกิดความแตกต่างในการทำกิจกรรมของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา ... ประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา ... 2537

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#C530397 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY
KEY WORD:

PRODUCTIVE AGING

VANIDA NIROM : FACTORS DETERMINING BEING THE PRODUCTIVE AGING.

THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. MALINEE WONGSITH, M.A., 151 pp.

This study has two main objectives; 1) to investigate the productive ability of the elderly in view of their participation in economic, household and community activities, 2) to identify the effects of economic, social and demographic factors from such activities. The data used in this study were obtained from The 1986 Survey of Socio-Economic Consequences of the Ageing of the Population in Thailand.

It was found that only a small proportion of the elderly were economically active, most in agriculture rather than in other sector. Taking various factors into account, sex, age, education attainment, place of residence, living arrangement, health status and media exposure were significantly related to the elderly's participation in economic activity.

Regarding household activity, half of the elderly were still doing household chores. Differential in household activity participation is associated with sex, age, marital status, household economic status, living arrangement and health status.

Regarding community activity, most of the elderly were somewhat actively involved. It was also evident that sex, age, marital status, educational attainment, place of residence, health status and media exposure were significantly related to their community activity's participation.

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....
สาขาวิชา.....ประชากรศาสตร์.....
ปีการศึกษา..... 2537.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสะดวกจากบุคคลหลายท่าน ในลำดับแรก ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์มาลีณี วงษ์สิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำ เอาใจใส่และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง ขอขอบพระคุณทางสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่อนุญาตให้ใช้ข้อมูลโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและประชากรของผู้สูงอายุไทย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์นิเทศ ตีฆนะกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ เปี่ยมปิติและรองศาสตราจารย์อรพินท์ บุญนาค กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ช่วยพิจารณา แก้ไข ให้คำแนะนำในเนื้อหา สารและรูปแบบของวิทยานิพนธ์ ทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ของสถาบันประชากรศาสตร์ทุกท่านที่กรุณาช่วยเหลือและให้คำแนะนำ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นกำลังใจที่ดีแก่ผู้เขียนเสมอมา

ผู้เขียนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถาบันประชากรศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณเพื่อน พี่และน้องพยาบาล ศึกษบัณฑิต ศึกษบัณฑิต ศึกษบัณฑิต โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้เขียนในทุกๆ ด้าน อีกทั้งเป็นกำลังใจให้แก่กันมาโดยตลอด

ขอกราบรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดาที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนผู้เขียนตลอดมา จนกระทั่งชีวิตประสบความสำเร็จถึงทุกวันนี้และในท้ายที่สุด ขอขอบคุณเรือเอกภัทพงษ์-เด็กหญิงพิชญธิดา ตรงค์ฤทธิชัย ซึ่งเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่ง ทำให้ผู้เขียนมีความวิริยะ อุตสาหะ สามารถทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จลุล่วง

วนิดา นิรมย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
- แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ.....	10
- ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ.....	15
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	35
สมมติฐานในการศึกษา.....	38
2 ระเบียบวิธีวิจัย.....	41
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวิธีการเก็บข้อมูล.....	41
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	44
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	45
วิธีวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	48
ข้อจำกัดของข้อมูล.....	49
ลักษณะโดยทั่วไปของข้อมูล.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ส่วนประกอบของวิทยานิพนธ์.....	60
✓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	60
3 การทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ.....	62
4 การทำกิจกรรมในครัวเรือน.....	88
5 การทำกิจกรรมในชุมชน.....	103
6 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	131
รายการอ้างอิง.....	138
ภาคผนวก.....	148
รายละเอียดข้อมูลการสร้างดัชนีวัดสภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน.....	149
ประวัติผู้เขียน.....	151

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	52
2	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ.....	55
3	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในครัวเรือน.....	58
4	ร้อยละของการทำกิจกรรมในครัวเรือนประเภทต่างๆ จำแนกตามผู้ประกอบกิจกรรม.....	58
5	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชน.....	59
6	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและเพศ.....	63
7	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ เพศและอายุ.....	64
8	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและอายุ.....	66
9	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ อายุ และเขตที่อยู่อาศัย.....	68
10	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน.....	70
11	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนและเพศ.....	72
12	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและระดับการศึกษา.....	74
13	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา และสภาวะสุขภาพ.....	75
14	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและเขตที่อยู่อาศัย..	78
15	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและการอยู่อาศัยร่วมกับบุตร.....	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ การอยู่อาศัย ร่วมกับบุตรและเขตที่อยู่อาศัย..... 81
17	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสภาวะสุขภาพ.. 82
18	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ สภาวะสุขภาพ และเพศ..... 84
19	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและการเปิดรับ สื่อมวลชน..... 85
20	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ การเปิดรับสื่อมวลชน และเขตที่อยู่อาศัย..... 87
21	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในครัวเรือน และลักษณะภูมิหลัง ทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม..... 96
22	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในครัวเรือน เพศ อายุ สถานภาพสมรส การทำงานเชิงเศรษฐกิจ เขตที่อยู่อาศัย โครงสร้างครัวเรือน และการอยู่อาศัยร่วมกับบุตร..... 100
23	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชนและเพศ..... 105
24	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชน เพศและอายุ..... 106
25	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชนและอายุ..... 108
26	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชน อายุและสภาวะสุขภาพ. 109
27	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชนและสถานภาพสมรส.... 111
28	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชน สถานภาพสมรส และเพศ..... 113

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
29	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชนและการทำงาน เชิงเศรษฐกิจ..... 115
30	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชน การทำงานเชิงเศรษฐกิจ และเขตที่อยู่อาศัย..... 117
31	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชนและระดับการศึกษา.... 118
32	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชน ระดับการศึกษา และการอยู่อาศัยร่วมกับบุตร..... 120
33	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชนและเขตที่อยู่อาศัย..... 122
34	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชนและสภาวะสุขภาพ..... 123
35	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชน สภาวะสุขภาพและเพศ. 124
36	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชนและการเปิดรับสื่อมวลชน 126
37	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการทำกิจกรรมในชุมชน การเปิดรับสื่อมวลชน และเขตที่อยู่อาศัย..... 127
38	สรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ กับการทำ กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ..... 128
39	สรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ กับการทำ กิจกรรมในครัวเรือน..... 129
40	สรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ กับการทำ กิจกรรมในชุมชน..... 130